

BIBLIOTEKA
SHTETIT

854-32-93

K 31

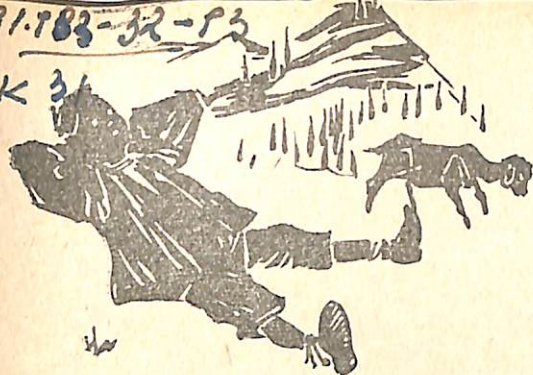
DHIMITER
KARAGUNI

TRETI I
GJESHES
NARE

891.783-32-83

K 31

S

DHIMITER
KARAGUNI

TREGIMI I
GJYSHES
NARË

~~56676~~ 1435

BIBLIOTEKA E SHETIT
GJYKASTER

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

Redaktorë XHEVAT BEQARAJ
SOKOL JAKOVA
Piktor HIQMET AGOLLI

Tirazhi 10.000 kopje Format 70x100/32 Stash: 2204-65

Shtyp. NISH. Shtypshkronjave «MIHAL DURI»
Stabilimenti «8 NENTORI» — Tiranë, 1971

Moti ndryshoi papritur. Dielli u ftoh. Qie-
lli dhe toka u mbështollën me petkun e mjer-
gullës. Era çirrej me potere dhe vërshëllente
nëpër të plasurat e dritareve. Shiu filloi të mur-
muriste në çati.

Gjyshja Marë doli jashtë dhomës. Pas pak
hyri me një krah dru dhe i vendosi në zjarr. U
ul te qoshja e vatrës dhe, si shtrëngoi shaminë
e zezë, që i mbulonte flokët e bardhë, thirri fëm-
ijët e shtëpisë:

— Sa të digjet ky krah dru, po ju tregoj
një ngjarje, e cila ka ndodhur vite më parë.

Gjoni, më i vogli, vrapoi i pari dhe u
ngjesh në prehrin e ngrohtë të gjyshes.

Gimi, Teuta, Miri dhe Nora rrethuan gjy-
shen Marë.

— Hë gjyshe, na trego — e nxiti Nora.

Gjyshja Marë zgjati dorën qetësisht dhe
kapi mashën, trazoi prushin dhe i fryu zjarrit.
Flaka përpiu krahun e druve dhe mori hov për-
pjetë.

Të gjithë prisnin në heshtje.

Gjyshja Marë filloi:

— Është historia e një djali të vogël, të zgjuar dhe guximtar, që ka nderuar fshatin tonë.

E quanin Gjergji. Në shtëpi kishte nënën, dy vëllezër dhe një motër. Nëna e tij ishte një grua zemërbardhë, punëtore që s'ja gjeje shopen. Lodhej dhe vuante shumë që të rrite kalamajtë. Gjergji e shikonte lodhjen dhe dëshpërimin e saj. Vërtet ishte i vogël, po mosha nuk e pengonte të mendonte si i madh. E ndihmonte të ëmën.

Mirit nuk ju durua, ja ndërpreu fjalën gjyshes:

— Po Baba i Gjergjit ku ishte?

Plaka ngriti kokën dhe treti shikimin larg.

— Këtu zë fill historia e Gjergjit. Baba i tij u vra si u ka hije burrave të malësisë.

...Gjergji u rrit me kujtimin e babës. Ai e ruajti atë kujtim, nuk e shqiti nga zemra. Ai eci në rrugën e tet.

Po më duket se ndodhet para syve të mi...
E, ç'djalë, për kokën e djalit...

Ishte ditë e bukur pranvere. Gjethi i lisit sa kishte plasur. Bushi dhe shqopa, drurë, që

kurrë nuk zhvishen nga gjethet, formonin një det gjelbërimi.

Dielli ndritte kudo. Gjithshka zbardhëllente. Vetëm pylli, shpella, rrëpira ruanin hijen. Çdo gjë brenda tyre dukej e ftohtë, e frikshme... Po edhe atje kishte jetë.

Thellë pyllit, në një lëndinë, rrethuar nga drurë dhe shkurre, rrjedh një prroskë me ujë të argjendtë. Gurgullon ëmbël e gjason me melodinë e një fyelli. Aty më tej, ndodhet një trung i rrëzuar nga era dhe i zgavruar vende-vende nga zjarri.

Mbi këtë trung ishte ulur Gjergji i vogël, që sapo i kishte mbushur katërmbëdhjetë vjetët. Fytyra e tij e hequr dhe e mprehtë, sytë e zez, që i vetëtinin, tregonin gjithë botën e tij të gëzuar. Rrobat e prera jo sipas trupit dhe opinjat e rënda i jepnin pamjen e një djali të rritur që nuk kishte hedhur shtat.

Qëndronte kokulur, i përqëndruar mbi një degëz shelgu të njomë. Duart i lëvisnin me shkathtësi për t'i nxjerrë, pa dëmtuar, lëkurën. Pranë tij, me kokën lart e me veshë të ngriatura si dy hinka, gati për të kapur çdo zhurmë të dyshimtë, qëndronte Murrua, qeni i tij besnik, leshtor, qafëgjatë, pak i krekosur. Më tej, buzë prroskës, kullosnin katër dhi me katër kecat. Në qafat e dhive, sipas moshës, Gjergji ki-

shte varur nga një zile dhe tingëllimin e tyre bariu i vogël e dallonte lehtë. Gjergji kënaqej me këngën e zileve.

Shënoi me majën e thikës disa vende mbi degë, pastaj filloi të bënte thellime. Fyelli ishte gati dhe e vendosi në buzë. I fryu. Lëvizi gish-tërinjtë e hollë. Tingujt e fyellit filluan të gurgullonin si prroska, si zilet e dhive, si fëshfëritja e gjetheve. Ai u gëzua dhe u mbështoll nga tingujt e zgjatur që nxirrte fyelli i tij. Po gëzimin ja ndërpreu Murrua, që lehu me të madhe: Ham!.. Ham!.. dhe u vërsul...

Gjergji ndjeu kërcitje shkarpash, po nuk arriti të kthente kokën prapa...

Para tij qëndruan katër burra me fytyra të vrejtura dhe të ashpra. Të parruar dhe të ndotur. Rrobat u ishin kthyer në zhele. Ishin të armatosur me pushkë, revole, bomba dore dhe thika.

Ata nuk kishin asgjë të përbashkët me ushtarët tanë. Ai e dinte se maleve dhe pyjeve, shpellave dhe përrenjve, zvarriteshin diversantë. Njëherë i erdhi mbarë që t'ja mbathte, po shpejt u përmbajt. Ç'ishte për të bërë të bëhej...

«Mysafirët» disa çaste e kundruan Gjer-

gjin nga koka te këmbët. E vështronin të hesh-
tur. Shikimet e tyre të ftohta sikur do ta shpo-
nin tejprtej, po Gjergji i priti këto vështrime
qetësisht.

Heshtja nuk zgjati shumë.

Një prej burrave ju afrua, i vuri dorën në
sup me dashamirësi dhe e pyeti:

— Më trego, djalë i mirë, si të quajnë?

Gjergjit, fytyra e atij njeriu ju duk e dja-
llëzuar.

Nuk ishte rasti për t'u menduar gjatë.
Gjergji e gjeti rrugëdaljen shpejt dhe u përg-
jegj:

— Më quajnë Pal.

Burri me fytyrën e djallëzuar vuri në buzë
një cigare dhe derdhi mbi Gjergjin një vësh-
trim të mprehtë, pastaj puliti sytë dhe përsëri
pyeti:

— I kujt je?

Gjergji e shikoi drejt në sy. Duhet të ishte
i matur në çdo përgjegje. Ia priti pa të keq:

— Jam djali i Mëhillit.

— Kurt, Pali qenka djali i mikut tonë.

Kurti u zgërdhi. Pas tij qeshën dhe të tje-
rët.

Gjergji bëri sikur nuk e kuptoi ç'deshi të
thoshte ajo e qeshur e shtirur. Ai vërejti një

gërshetim të shpejtë vështrimesh midis katër burrave. Kuptoi diçka...

Jakut i xixëlluan sytë.

— Mos, bre?.. Djali i Mëhillit je ti?.. Paskemi qenë me fat.

Gjergji nuk u trondit asnjë grimë nga kjo pyetje e papritur. Duke vënë buzën në gaz u përgjegj:

— Besa po... Jam gjaku i Mëhillit.

Jaku e përkëdheli Gjergjin me dashamirësi; pastaj u kthye nga shokët e tjerë dhe i ftoi të uleshin. Të katër u ulën shesh. Gjergji qëndronte në mes të tyre si pika në mes të rrethit. Në ato çaste, ju kujtuan fjalët e Vullnetit. Ai u kishte folur në shkollë për diversantët, të cilët vinin që jashtë shtetit e donin të rrëzonin pushtetin. Vullneti u kishte thënë:

«Armiku nuk është vetëm i ashpër, nuk kërkon vetëm të derdhë gjak dhe të ndezë zjarr, por është dhe dhelparak. Dhelpëria futet në lak me dhelpëri».

Kurti, i ngrysur, uli kokën dhe u zhyt në mendime. Jaku vijoi:

— Kështu, djalë i mirë, ti qenke gjaku i Mëhillit. Kjo na gëzon. Dhe paskemi qenë me fat. Dukesh djalë i zgjuar. Ti e merr vesh që ne jemi miqtë e babës tënd. Për atë jemi lodhur

deri këtu. Kemi nevojë të ngutshme të takohemi me të...

Gjergji e shikoi duke i dhënë forcë vetes, që të linte përshtypje se ishte shumë i interesuar për këtë miqësi...

Kurti, pasi thithi disa herë me etje cigaren, pyeti:

— Sa vjeç je, mor djalë i mirë?

Gjergji ndjeu se ju skuqën faqet.

— 14 vjeç.

Kurti shtriu këmbët përpara.

— Dukesh se je një cub i regjur... Sa i ngjan babës!

Gjergjit i shkrepinë sytë.

— Po, të gjithë më thonë se i ngjasoj.

Kurti, me një pamje fodulli, vazhdoi:

— Ashtu qoftë, ne gëzohemi të bëhesh si baba.

Gjergji vetëtimthi kaloi nëpër mend ndodhi të shkuara. Ndjeu t'i ndizej shpirti, por... Durim!

Jaku lëvizi ngadalë pushkën dhe hyri në bisedë.

— A ke parë të lëvizë njeri sot nga kjo anë?

— Jo, nuk kam parë — u përgjegj djalo-shi me një zë të sigurt dhe prerë. — Po të ki-